

Fénnyel festett árnyék

Somorjai Kiss Tibor „Minden csak látszólagos”

Látszólag sokszorosított grafikák, pedig minden nyomat egyedi. Látszólag monokróm képek, pedig minden mű több áttetsző, színes réteg egymásra rakódásából épül fel. Látszólag grafikai lapok, pedig az átgondolt színkeverés festői felületeket hoz létre.

Somorjai Kiss Tibor litográfiáin – a divizionista eljáráshoz hasonlóan – az egymás mellé kerülő apró festékfoltok eredményezik a felületi és optikai hatásokat. De itt a médium nem az ecset, hanem a kő raszteres felszíne. A kő, a kövület, amely szerves anyaggá, organikus felületté változik Somorjai Kiss Tibor alkotói folyamatában, és segítségével különböző színű, transzparens festékrétegeket halmoz egymásra, amelyek összesűrűsödve eredményezik a képek sötét tónusait. Így a fény és a sötétség egymástól elválaszthatatlan metafizikus egységben jelenik meg ezeken a litográfiai lapokon.

A fakturális megoldások, a festői megjelenítésmód legújabb könyomatain is megmaradt, illetve fokozódott a fény szerepe – ezt a sorozatot a szó szoros értelmében „fénnyel festette”. Ugyanis kőre „átírt” fotogramokat láthatunk, amelyeket tovább alakított. Moholy-Nagy László fotogramjaival ugyan csupán részben, de nemcsak technikailag, hanem szellemiségükben is rokoníthatók ezek a kompozíciók.

Somorjai Kiss Tibor tárgyválasztásában – pontosabban a megjelenített képi elemek kiválasztásában – azonban alapvető változás következett be a korábbi litográfiaihoz képest.

A magányosan bolyongó, sziluetté vékonyodó emberalakok, valamint a lépcsők, hidak, korlátok, rácsok, oszlopok ismétlődő elemeinek ritmikája helyett üvegek, illetve különböző, patinás formájú palackok vették át a főszerepet ezeken az újabb képeken. Az emberről a tárgyra, a kintről a bentre terelődött a figyelem. A monoton, periodikus ismétlődés helyett, amely korábbi sorozatait jellemezte, most a képtárgyak statikus és fragilis volta sugallja az állandóságérzet vágyát. Általában nem csendéleti beállításokat látunk, mégis egyszerre több üveg is megjelenik egy-egy kompozíción.

A megjelenített tárgyak fényforrások és átvilágított objektumok egyszerre. Montázszerűen egymásra vetülve finoman cizellált, világos tónusú, áttört faktúrát képeznek – egyetlen, a kép közepére helyezett palack hatását keltve. Az áthatolhatatlannak tetsző, sötét háttérből szinte világítanak ezek a tárgyak, ugyanakkor a transzparencia hordozói.

Ezek a mozdulatlan ikonok egyben a mozgás megjelenítései, hiszen néhány képen jobbra vagy balra billen valamelyik tárgy. Van egy nagyobb méretű csendélet – vagy mondhatjuk inkább: csoportkép – a bemutatott művek között. Ez a litog-

Asztalaink

Csoporkép 5., litográfia

ráfia is mindössze egyetlen példányban készült. A Morandi szellemiségét megidéző üveg-képek közül ez volt az előző kiállítási anyag befejező darabja, ez összegezte a többi, egyesével modellált vagy hármás csoportokban megjelenített kompozíciók tanulságait.

A jelenlegi képegyüttes ott folytatódik, ahol az előző véget ért, azaz ugyanezzel a csoportképpel kezdődik. Már nemcsak egymásra vetülve, de egymás mellett is több üveg jelenik meg csaknem valamennyi művön. Ezek aztán számos rétegben tűnnek át egymáson, szintén monokróm hatású, de már világosabb tónusú és élénkebb színű kompozíciókat is teremtvén. Az eddig használt barnák, okkerek, kékek és szürkék mellett zöldek, sárgák, lilák és mélyvörösek színesítik a festői palettát.

Az áthatolhatatlan és a transzparens felületek dialektikája egyben spirituális tartalmakat is hordoz. A síkká transzponált terek, az izgalmas, mégis homogénnek mutató felületek, a fényforrások, az árnyak és a sötétbe burkolózó részletek, a

palackok különleges formái mind-mind meditatív szemlélődésre készítetnek. Akik ismerik Somorjai Kiss Tibor korábbi litográfiáit, a rajtuk megjelenített magányos emberi figurákat, akiket a „civilizáció börtönének rácsai” vesznek körül, azok számára ezekhez az új munkákhoz a szabadság fogalma is társul. Valahogy olyan ez, mint a türelművegek készítése, a monoton és sziszifuszi munka közben érzett felszabadító és egyben mindenben kívül és fölül helyezkedő lelkiállapot. Így vezetnek a csendéletek valóban az élet csendjéhez, a türelmhez és az üvegekhez. A sötétben vetett árnyékokat pedig eközben fényvel festette át az idő.

Szeifert Judit

Üvegek, litográfia

Óvni, litográfia